

ІНСТИТУТИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЯК ЧИННИК КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ КРАЇНИ

©2024 АНДРОСОВА Т. В., КУЛІНІЧ О. А.

УДК 330.34(477)
JEL: B22; E63; O57

Андросова Т. В., Кулініч О. А. Інститути інноваційного розвитку як чинник конкурентних переваг країни

Метою дослідження є узагальнення закордонного досвіду набуття конкурентних переваг країною завдяки інституціональному впливу на інноваційний розвиток економіки та вивчення можливості його застосування в Україні. В умовах глобальних викликів, що вносять зміни у традиційний світовий порядок ведення господарства, загострюється конкуренція щодо лідерства й утримання інноваційних конкурентних переваг на міжнародній арені, виникає необхідність дослідження впливу інститутів на інноваційний розвиток економіки найпотужніших країн світу та країн, що наздоганяють у розвитку, в тому числі й України. У роботі було систематизовано наукові погляди; узагальнено їх з урахуванням більш сучасних думок; проаналізовано дані рейтингів конкурентних переваг країн та їх вимірів; зіставлено досвід інституційного розвитку провідних країн і принцип послідовності в побудові ефективної вітчизняної науково-інноваційної системи. Доведено, що інклюзивні політичні інститути створюють перешкоди на шляху узурпації влади та породжують інклюзивні економічні інститути, які забезпечують більшу стійкість економіці країни. Проведено загальну рейтингову характеристику економічного розвитку країн, що лежать в основі інноваційності та набуття конкурентних переваг на світовому ринку. Вивчено досвід зарубіжних країн у перетворенні інститутів у конкурентну перевагу, яка сприяє інноваційному розвитку держави. Визначено перепони щодо інноваційного розвитку України. Доведено, що підвищення міжнародної конкурентоспроможності економіки країни залежить від формування інститутів інноваційного розвитку як основи національної політики та приватного бізнесу. Наведено умови побудови економіки інноваційного типу як сучасної національної інноваційної системи України та визначено перспективи їх подальшого дослідження.

Ключові слова: інститути; інноваційний розвиток; конкурентні переваги; національна інноваційна система.

Рис.: 2. Бібл.: 11.

Андросова Тетяна Василівна – кандидат економічних наук, професор, професор кафедри економіки та бізнесу, Державний біотехнологічний університет (вул. Алчевських, 44, Харків, 61002, Україна)

E-mail: t.androsova@btu.kharkov.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8855-4168>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/B-7203-2019>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57210800827>

Кулініч Оксана Андріївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та бізнесу, Державний біотехнологічний університет (вул. Алчевських, 44, Харків, 61002, Україна)

E-mail: kulinich.econom@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5542-1510>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/HGU-4238-2022>

UDC 330.34(477)
JEL: B22; E63; O57

Androsova T. V., Kulinich O. A. Institutions of Innovative Development as a Factor of Competitive Advantages of the Country

The aim of the research is to generalize the foreign experience of gaining competitive advantages by the country through institutional influence on the innovative development of the economy and to study the possibility of its application in Ukraine. In the context of global challenges that make changes in the traditional world order of economic management, when competition for leadership and maintenance of innovative competitive advantages in the international arena is intensifying, there is a need to study the impact of institutions on the innovative development of the economy of the most powerful countries of the world along with the countries catching up in development, including Ukraine. The carried out research systematized scientific views; generalized them taking into account more contemporary thoughts; the data of the ratings of competitive advantages of countries and their dimensions are analyzed; the experience of institutional development of the leading countries and the principle of consistency in building an effective national scientific and innovation system are compared. It is verified that inclusive political institutions create obstacles to the usurpation of power and generate inclusive economic institutions that provide greater stability to the country's economy. A general rating characterization of the economic development of countries that underlie innovation and acquisition of competitive advantages in the world market is carried out. The experience of foreign countries in transforming institutions into a competitive advantage that contributes to the innovative development of the State is studied. Obstacles to the innovative development of Ukraine have been identified. It is proved that increasing the international competitiveness of the country's economy depends on the formation of institutions of innovative development as the basis of national policy and private business. The conditions for building an innovation-type economy as a modern national innovation system of Ukraine are presented and the prospects for their further research are defined.

Keywords: institutions; innovative development; competitive advantages; national innovation system.

Fig.: 2. Bibl.: 11.

Androsova Tetiana V. – PhD (Economics), Professor, Professor of the Department of Economics and Business, State Biotechnological University (44 Alchevskykh Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)

E-mail: t.androsova@btu.kharkov.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8855-4168>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/B-7203-2019>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57210800827>

В умовах глобальних викликів, пов'язаних з COVID-19 і міжнародними конфліктами, що вносять зміни у традиційний світовий порядок ведення господарства, загострюється конкуренція щодо лідерства й утримання інноваційних конкурентних переваг на міжнародній арені, виникає необхідність дослідження ролі, факторів і особливостей впливу інститутів на інноваційний розвиток економіки найпотужніших країн світу та країн наздоганяючого розвитку, в тому числі й України.

Вирішенням питань удосконалення інституалізації сучасної економіки та її регулювання займалися як зарубіжні науковці (Норд Д., Саймон Г., Келвеллі Л, Тверські А, Холмес Б., Аджемоглу Д., Робінсон Д.), так і вітчизняні (Гаража Є., Шпикуляк О., Кучерява З., Ушакова Н., Найман Е., Плуґіна Ю., Крилов Д., Гринько А.) та багато інших. Аспекти розгляду даної проблематики досить широкі – від державних і правових трансформацій до поведінкового регулювання, від формування економіки знань до цифровізації всіх сфер суспільства.

Досвід найбільш розвинених країн показує, що перехід до інноваційного розвитку країни відбувається на базі досягнення відповідного ступеня готовності слідувати певній моделі інноваційного розвитку, що створюється та ефективно працює завдяки потужним інститутам господарського життя, що потребує ретельного вивчення на сучасному етапі розвитку України [1, с. 53–61].

Метою нашого дослідження є узагальнення зарубіжного досвіду набуття конкурентних переваг країною завдяки інституціональному впливу на інноваційний розвиток економіки та вивчення можливості його застосування в Україні.

Для досягнення поставленої мети було використано систематизацію наукових поглядів та їх узагальнення з урахуванням більш сучасних думок, проаналізовано дані рейтингів конкурентних переваг країн та їх вимірів, зіставлено досвід інституційного розвитку провідних країн і застосовано принцип послідовності у підходах до побудови ефективної вітчизняної науково-інноваційної системи.

Погоджуємося з науковою думкою авторки Є. Гаража, яка наголошує, що «виникненню інститутів і органів господарської системи передують тісний спільний вплив і дія інституцій (як форми функціональної структури) та організації (як елементарної структури)», і що «інститутом називається частина

законодавчо закріплених і формалізованих інституцій» [2].

Класифікацію інститутів структуровано наведено на *рис. 1*.

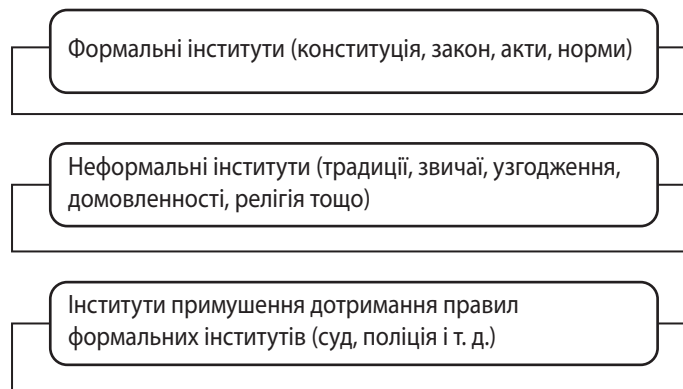
Узагальнюючи аналіз наукових підходів сучасності, можна зазначити, що в широкому розумінні інститутами розвитку країни вважають інструмент державної економічної політики, покликаний стимулювати розвиток інноваційних процесів та пов'язаної з ними інфраструктури з використанням механізмів державно-приватного партнерства. Іншими словами, це структури, що допомагають привабити інвестиції та надати імпульс стратегічно важливим для держави галузям, якщо звичайних ринкових механізмів недостатньо. До основних функцій інститутів розвитку відносять:

- ✦ розвиток економічної та соціальної інфраструктури;
- ✦ підтримку інновацій;
- ✦ сприяння розвитку зовнішньої економіки;
- ✦ підтримку малого та середнього бізнесу;
- ✦ спростування регіональних розбіжностей у розвитку.

Значне місце у вивченні впливу інститутів на розвиток економіки загалом займає дослідження причин бідності, багатства та можливостей владних структур країни. Доцільно враховувати думку Д. Аджемоглу, Д. Робінсона (D. Acemoglu, J. A. Robinson), які розглядають роль інклюзивних політичних інститутів в економіці країни та доводять, що в сучасних умовах ці інститути одночасно є достатньо плюралістичними і централізованими, а за їх відсутності не можна зберегти державність. Інклюзивні інститути захищають права приватної власності, базуються на неупередженій системі правосуддя та рівних можливостях для участі всіх громадян в економічній активності, а також забезпечують вільний вихід на ринок нових компаній та вільний вибір професії, кар'єри для всіх громадян [4].

Інклюзивні політичні інститути створюють перешкоди на шляху узурпації влади та породжують інклюзивні економічні інститути, які забезпечують більшу стійкість першим.

В умовах існування інклюзивних політичних інститутів багатство не концентрується в руках вузького кола осіб, які могли б використовувати

Рис. 1. Структуризація інститутів за Д. Нордом

Джерело: складено на основі [3].

свою економічну міць для отримання непропорційно великого політичного впливу. Крім того, за таких умов можливості вилучення з політичної влади матеріальних вигод найбільш обмежені, а це, своєю чергою, зменшує стимули, які б могли спонукати будь-яку групу чи окрему амбітну особистість спробувати встановити повний контроль над владою. Таким чином, розподіляючи владу серед широкого кола осіб, інклюзивні політичні інститути будуть неминуче руйнувати основу таких економічних інститутів, які підтримують експропріацію ресурсів у більшості населення, створюють бар'єри для входу нових гравців на ринок і, в цілому, обмежують кількість бенефіціарів ринкової економіки вузьким колом владних еліт.

Інклюзивні економічні інститути допомагають створити інклюзивні ринки, які не тільки надають людям можливості вільно обрати професію, що найбільше відповідає таланту, але й пропонують їм рівні можливості оволодіти нею. Ініціатива та цікаві ідеї надають можливість для відкриття власного бізнесу, громадяни прагнуть обрати роботу, на якій їхня продуктивність буде максимальною, а найменш рентабельний бізнес витісняється більш ефективним.

Як приклад, США та Велика Британія, які набули зростання національного багатства, стабільності тому, що їх громадяни обмежили еліту, яка контролювала владу, і створили суспільство, в якому політична влада розподілена набагато рівномірніше, уряд підзвітний громадянам і реагує на їх вимоги, а економічні стимули та можливість розбагатіти мають широкі верстви населення.

Інклюзивні економічні інститути не можуть стати ні основою, ні результатом роботи екстрактивних політичних інститутів, що, навпаки, спрямовані на отримання максимального прибутку від експлуатації однієї частини суспільства заради

збагачення іншої. Вони або будуть перетворені в екстрактивні та служитимуть виключно інтересам вузького кола владної еліти, або економічна динаміка, яку вони зародять в системі, врешті-решт, дестабілізує екстрактивні політичні інститути та трансформує їх в інклюзивні.

Країни, в яких діють екстрактивні економічні інститути, що спираються на політичні інститути, гальмують або повністю зупиняють економічне зростання та неодмінно потрапляють в кризу. Вони неспроможні до розвитку, оскільки їхні екстрактивні економічні інститути не створюють стимулів до накопичення, інвестицій, впровадження винаходів, а політичні інститути підтримують цю ситуацію, укріплюють владу тих, хто отримує вигоду від вилучення національного багатства на свою користь [5].

Так, Китай, що сьогодні показує економічне зростання, все ще здійснює його в умовах екстрактивних інститутів, під державним контролем, без ознак переходу до інклюзивних політичних інститутів, і це навряд чи дозволить набути сталого економічного зростання в майбутньому. Д. Аджемоглу, Д. Робінсон, автори книги “Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity, and Poverty” схиляються до думки, що в перспективі очікується економічна криза, яка торкнеться і сировинних країн, і Німеччини, які побудували своє економічне благополуччя на прямому або опосередкованому постачанні продукції Китаю. Важливими аспектами китайської економічної ситуації залишаються незахищеність права власності, жорстке регулювання мобільності робочої сили, недотримання базового права повною мірою використовувати власну працю як товар на власний розсуд.

Таким чином, рецептом боротьби з економічною та політичною кризою в будь-якій країні є трансформація екстрактивних інститутів в інклю-

живні. Тож для того, щоб Україна стала стабільною та багатю, спочатку потрібно створити політичні інклюзивні інститути, і це можна розглядати як наслідок економічної кризи. Загалом Україні не вистачає американського досвіду прозорості щодо державних фінансів, компаній, недостатньо ЗМІ, що не бояться критикувати невірні дії влади, а також соціальної активності громадян. Тому ризики від розтягування прийняття реформ у часі несуть велику небезпеку.

Простежимо загальну рейтингову характеристику інститутів економічного розвитку країн, що лежать в основі інноваційності та набуття конкурентних переваг на світовому ринку.

Відповідно до дослідження видання *Bloomberg*, яке щорічно складає індекс інновацій, у 2021 р. у рейтингу інноваційності країн світу Україна посідала 58 місце. До 2024 р. вона втратила ще 2 позиції, і це передбачено з огляду на попередню низхідну динаміку (у 2020 р. займала 56 місце, у 2019 р. – 53, у 2018 р. – 46) [6].

Найвищу сходинку рейтингу інноваційності країн світу традиційно очолює Південна Корея, яку було визнано найтехнологічнішою країною у світі (вона була лідером у 2021, 2020, 2018 рр. і лише у 2019 р. поступилася Німеччині). Наступне місце за розвитком інновацій займає Сінгапур, а на третьому знаходиться Швейцарія. Найгірші показники рейтингу за індексом інноваційного розвитку мають Алжир та Іран [6; 7, с. 153; 10].

Успіх Південної Кореї переважно пов'язують зі збільшенням патентної активності у сфері досліджень і розробок в умовах нової реальності COVID-19, що були гостро необхідні для зростання економіки. Сінгапур є лідером упровадження цифрової економіки розвитку вищої освіти. Швейцарія визначена як найкраща у використанні фінансових і біологічних технологій. Натомість позиція України – це результат тих дій, що були здійснені 5–10 років тому. І поступова втрата позицій доводить, що успіх у майбутньому залежить від того фундаменту, який ми закладаємо сьогодні. На сучасному етапі недостатнє фінансування в розвиток людського капіталу, розвиток досліджень і технологій, бізнесу та інститутів – це сфери, без яких неможливо створити інноваційну економіку країни.

Один із найбільш конструктивних підходів до виміру готовності країни до переходу на модель інноваційного розвитку економіки знань, запропоновано Світовим банком у Методології оцінки економіки знань (*Knowledge Assessment Methodology*, далі – КАМ). Вона дозволяє зіставити результати функціонування національної економіки, включно з інституціональним режимом, що сприяє інноваціям.

У цьому сенсі найдосконалішу порівняно з іншими країнами світу систему інститутів має Сінгапур, що успішно розвиває електронний уряд, демонструє найвищі успіхи щодо досягнення міжнародної конкурентоспроможності, швидко рухаючись вгору за рангами. Він поступається тільки Швейцарії, за версією Всесвітнього економічного форуму, Гонконгу та США – за версією Лозанського центру з вивчення конкурентоспроможності Міжнародного інституту розвитку менеджменту.

Провідні позиції в інноваційному розвитку за моделлю економіки знань займають також малі європейські країни, які демонструють видатні результати за міжнародними показниками конкурентоспроможності, інноваціями, інституційним режимом.

Заслугує на увагу зниження показників інноваційного розвитку та міжнародної конкурентоспроможності в країнах, які відіграють провідну роль у світовій економіці, таких як США та Японія. Визначальне значення в такій ситуації мають дуже низькі, порівняно з позиціями в інших категоріях, позиції в категорії «Інститути» (ранг Японії – 24; США – 39) [7]. На погіршення якості інститутів у цих країнах сильний негативний вплив здійснила криза, викликана пандемією COVID-19, що змусило уряди ввести заходи, що посилюють бізнес-клімат. Останнім часом робляться спроби поліпшити ситуацію, про що свідчить позитивна динаміка в цій галузі. Не найкращим чином є справи з інститутами та інституційним режимом і в Україні. Це найслабкіші ланки як в інноваційному розвитку, так і в процесі підвищення міжнародної конкурентоспроможності нашої держави. Однак Україна демонструє позитивну динаміку у формуванні елементів економіки знань.

Чому модель інноваційного розвитку добре працює в найбільш розвинених країнах, а в Україні пробуксовує? Відповідь на це питання може дати зіставлення інституційних показників готовності України, США та Японії до розвитку за інноваційною моделлю економіки знань. Проведений аналіз даних КАМ показав, що порівняно з іншими країнами світу США не має найслабших позицій в жодній категорії. У Японії ситуація з інноваційним розвитком трішки гірше. Порівняно з іншими країнами світу її найсильніші позиції відзначаються у 8 з 30 показників. На відміну від США та Японії в Україні тільки одна сильна позиція – кількість науково-технічних статей у журналах, але дуже слабкі позиції в категорії інституційного режиму та негативні значення якості управління [7].

Вихід економіки України з тривалої кризи та перші ознаки поживлення економічної активнос-

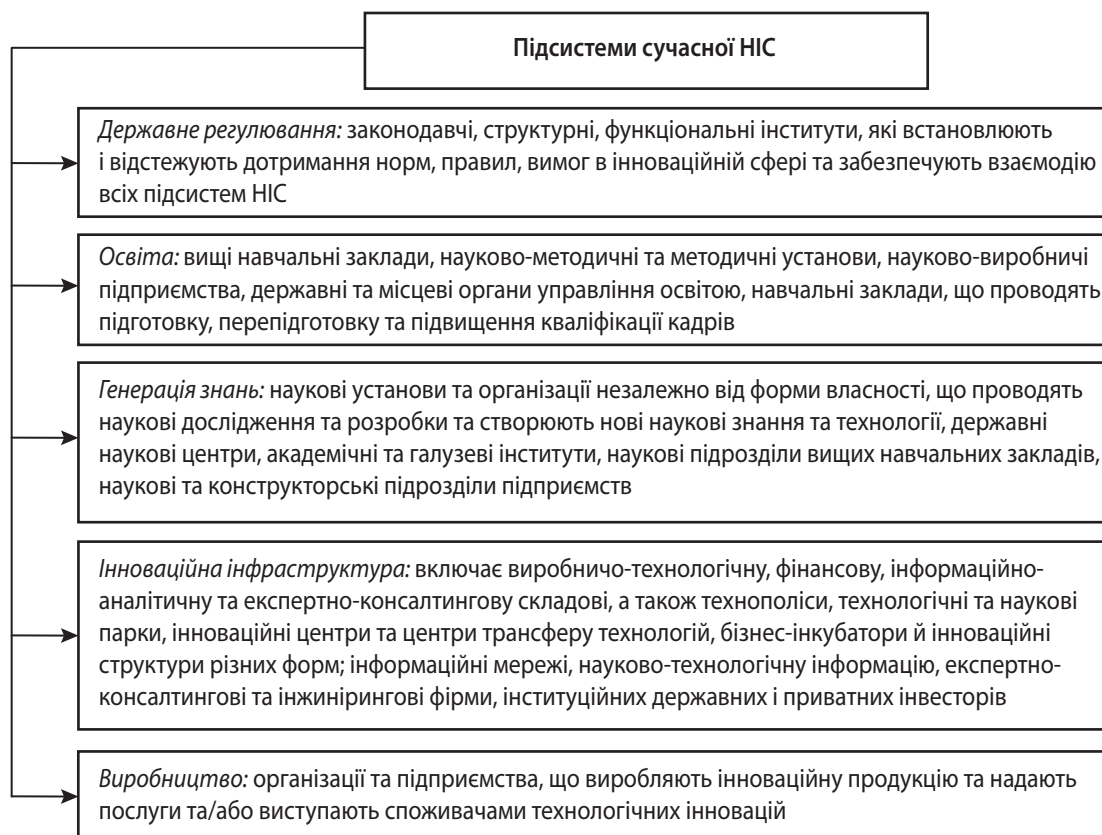
ті логічно поставили питання про джерела економічного зростання та контури моделі для забезпечення його динаміки. Успіх відновлення та пере-завантаження національного господарства, його конкурентоспроможність на міжнародному ринку залежать від стану та функціонування національної інноваційної системи країни [8, с. 63].

Сьогодні національна інноваційна система (НІС) як сукупність організаційних, правових, фінансових, соціально-економічних та інформаційних інститутів є основою побудови економіки інноваційного типу. Досвід найбільш розвинених країн показує, що наявність розвиненої НІС – це ключовий фактор не тільки інноваційного розвитку, а й підвищення міжнародної конкурентоспроможності. Тому її побудова визнається головним національним пріоритетом. Складові національної інноваційної системи наведено на *рис. 2*.

Підходи до формування НІС різняться за країнами залежно від національних особливостей, типу держави, політичного режиму, макроекономічної політики, правового забезпечення, форм державного регулювання, стану НТП, промисловості тощо, але загальним для НІС усіх країн є націленість на стійкий економічний розвиток і підви-

щення міжнародної конкурентоспроможності [8, с. 63]. На нашу думку, серед найрозповсюдженіших дефініцій можна виділити таку схожість: 1) НІС – це підсистема національної економіки; 2) до її складу входять інститути та взаємовідносини між ними; 3) основна її функція полягає в забезпеченні створення, розповсюдження та використання нових знань і технологій.

На тлі сприятливої ситуації щодо НІС у найбільш розвинених державах сильніше висвітлюються українські бар'єри щодо її побудови. Формуванню НІС України, крім недосконалих інститутів та інституційного режиму, заважають низький рівень впровадження нових технологій у компаніях, незадовільний стан ланцюга доданої вартості експорто-орієнтованих фірм, слабкий захист інтелектуальної власності. До слабких сторін інноваційного розвитку України відносять ще малодоступність венчурного капіталу, оскільки саме він багато в чому визначає тренди інноваційного розвитку. Проте слід зазначити, що в Україні у зв'язку з переорієнтацією економіки на інноваційну модель проходять певні зміни в інститутах: створено технопарки та бізнес-інкубатори; інститути розвитку, орієнтовані на стимулювання інновацій; впроваджується цифровізація.

Рис. 2. Інституціональні складові національної інноваційної системи країни

Джерело: складено за [9, с. 294; 10].

В умовах, коли головні механізми інноваційно-го розвитку та підвищення міжнародної конкурентоспроможності несуть успіх розвиненим країнам, в Україні вони негативні: інститути загальмовують інновації; інституційний режим перешкоджає інноваціям; управління заважає формуванню адекватного бізнес-середовища, тож модель інноваційного розвитку не буде функціонувати за таких умов. У розвинених країнах основний наголос робиться на тісну взаємодію всіх учасників інноваційного процесу. Зокрема, перетворення НІС на головну конкурентну перевагу досягається за допомогою координації всіх ланок процедури, тобто передачі технологій і каналів безперешкодного переливу знань і фінансових потоків формуються в інформаційному суспільстві, де здійснюється регулярний моніторинг.

Існує ще одна важлива проблема, яка стосується співвідношення стійкості розвитку та підвищення конкурентоспроможності. Вивчення різних концепцій показало, що сьогодні немає усталеної позиції щодо взаємодії продуктивності, яка лежить в основі конкурентоспроможності. З іншого боку, світова криза виявила недоліки в підходах до оцінки глобальної конкурентоздатності. Це зобов'язало міжнародні організації внести зміни до методики оцінки конкурентоспроможності відповідно до результатів вивчення стійкості розвитку. Концепція сталого розвитку враховується в дослідженні глобальної конкурентоспроможності експертами Світового економічного форуму (СЕФ). Стійка конкурентоспроможність визначається як сукупність інститутів, політики та факторів, що визначають рівень продуктивності в країні та забезпечують при цьому можливість майбутніх поколінь задовольняти їхні власні потреби. Індекс стійкої конкурентоспроможності (*The Sustainable Competitiveness Index*, далі – SCI) відображає факт, коли певні компоненти сталого розвитку мають вирішальне значення для національної продуктивності та конкурентоспроможності в довгостроковій перспективі, але не так важливі в короткостроковому періоді. Глобальний індекс конкурентоспроможності (GCI) надає уяву про конкурентоспроможність та її детермінанти в короткостроковому та середньостроковому періодах. Тож індекс SCI забезпечує більш глибоке розуміння детермінант довгострокової стійкої конкурентоспроможності на 20-річчя. Такий підхід дозволяє висвітлити взаємозв'язок конкурентоспроможності зі стійкістю та зіставити успіхи та провали країн не лише в коротко- та середньостроковому, а й у довгостроковому проміжку часу.

Виділено п'ять складових індексів сталої конкурентоспроможності: людський капітал, ринкові

умови, технології та інновації, політичне середовище та навколишнє середовище. Вони представляють глобальні детермінанти конкурентоспроможності в умовах формування економіки знань.

ВИСНОВКИ

Міжнародні звіти доводять наявність в Україні унікальної можливості потрапити до списку лідерів у сфері цифрових технологій. Однак для цього потрібна нова мотивація, яка б стимулювала інтерес економіки до впровадження інновацій завдяки збільшенню свободи комерційної діяльності, поширення й удосконалення захисту інтелектуальної власності. Тож трансформація та цифровізація ринку, що розглядаються як інноваційна модернізація, допоможуть перестрибнути роки економічного відставання, вирішити бюрократичні проблеми та поліпшити інвестиційний клімат для розвитку бізнесу [11, с. 59–79].

Результати дослідження конкурентних переваг різних країн свідчать про перевагу малих відкритих економік, чия ефективність обумовлюється некорумпованістю соціально-політичних інститутів, владою закону, високоякісною інфраструктурою, кваліфікованою робочою силою. Вивчення досвіду цих країн є позитивним для України. На основі його аналізу можна зробити висновок, що інноваційний розвиток та підвищення міжнародної конкурентоспроможності української економіки значною мірою залежать від того, коли мета створення інститутів інноваційного розвитку перетвориться в пріоритет державної політики і стане цікавою приватному сектору економіки. Динаміка розвитку ситуації, державні програми підтримки інноваційного підприємництва та узгодження інтересів суспільства і влади в бік поліпшення національної інноваційної системи України плануються для розгляду як напрями подальших досліджень. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Зарецька Л. М., Кулініч О. А. Національна економіка: опорний конспект лекцій. Харків : ХДУХТ, 2021. 132 с.
2. Гаража Е. Институціоналізм – научная платя форма для усовершенствования управления земельными ресурсами. *International Journal of New Economics and Social Sciences (IJONESS)*. 2017. Vol. 5. No. 1. P. 168–180. DOI: <https://doi.org/10.5604/01.3001.0010.4262>
3. North D. C. *Institutions, Institutional Changes and the Functioning of the Economy*. Cambridge University Press, 2012. DOI: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511808678>
4. Acemoglu D., Robinson J. A. *Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity, and Poverty*. Crown Currency; Reprint edition, 2013. 544 p.

5. Павленко Н. В. Екстрактивні інститути в економічній системі України // Інституційний розвиток соціально-економічних систем: національна економіка у глобальному середовищі : збірник наукових праць за матеріалами VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Полтава, 27–28 квітня 2016 р.). Полтава, 2016. С. 34–37. URL: <http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/4324/1/36ірник-2016.pdf#page=36>
  6. The Bloomberg innovation index. Bloomberg 2022. URL: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/most-innovative-countries>
  7. Чернишов О. Ю., Павловська Ю. В. Вплив індексу інноваційного розвитку на стан економічного розвитку та бізнес-середовища України. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2022. № 1–2. С. 145–162. DOI: [https://doi.org/10.33987/vsed.1-2\(80-81\).2022.145-162](https://doi.org/10.33987/vsed.1-2(80-81).2022.145-162)
  8. Кулініч О. А., Федоренко Н. М. Інноваційна складова конкурентоспроможності національної економіки. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2009. № 1. Ч. 2. С. 63–69. URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/24768/1/esprstp_2009_1%282%29__11.pdf
  9. Плухіна Ю. А. Проблеми формування національної інноваційної системи в Україні. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2015. № 50. С. 292–296.
  10. Крилов Д. В. Аналіз рейтингового оцінювання розвитку інноваційної діяльності в Україні. *Ефективна економіка*. 2022. № 5. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.5.8>
  11. Методологія керування бізнесом в умовах цифровізації : монографія / А. П. Грінько, П. Л. Грінько, Н. Г. Ушакова та ін. Харків : Монограф, 2022. 199 с.
- REFERENCES**
- Acemoglu, D., and Robinson, J. A. *Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity, and Poverty*. Crown Currency; Reprint edition, 2013.
- Chernyshov, O. Yu., and Pavlovska, Yu. V. "Vplyv indeksu innovatsiinoho rozvytku na stan ekonomichnoho rozvytku ta biznes-seredovyshcha Ukrainy" [The Impact of Innovation Development Index on the State of Economic Development and Business Environment of Ukraine]. *Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen*, no. 1-2 (2022): 145-162. DOI: [https://doi.org/10.33987/vsed.1-2\(80-81\).2022.145-162](https://doi.org/10.33987/vsed.1-2(80-81).2022.145-162)
- Garazha, Ye. "Institutsionalizm – nauchnaia platforma dlia usovershenstvovaniia upravleniia zemelnymi resursami" [Institutionalism – a Scientific Platform for Improving Land Management]. *International Journal of New Economics and Social Sciences (IJONESS)*, vol. 5, no. 1 (2017): 168-180. DOI: <https://doi.org/10.5604/01.3001.0010.4262>
- Hrinko, A. P. et al. *Metodolohiia keruvannia biznesom v umovakh tsyfrovizatsii* [Methodology of Business Management in Conditions of Digitalization]. Kharkiv: Monohraf, 2022.
- Krylov, D. V. "Analiz reitynhovoho otsiniuvannia rozvytku innovatsiinoi diialnosti v Ukraini" [Analysis of Rating Assessment of Innovative Activity Development in Ukraine]. *Efektivna ekonomika*, no. 5 (2022). DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.5.8>
- Kulinich, O. A., and Fedorenko, N. M. "Innovatsiina skladova konkurentospromozhnosti natsionalnoi ekonomiky" [Innovative Component of the Competitiveness of the National Economy]. *Ekonomichna stratehiia i perspektyvy rozvytku sfery torhivli ta posluh*, no. 1, part 2 (2009): 63-69. https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/24768/1/esprstp_2009_1%282%29__11.pdf
- North, D. C. *Institutions, Institutional Changes and the Functioning of the Economy*. Cambridge University Press, 2012. DOI: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511808678>
- Pavlenko, N. V. "Ekstraktyvni instytuty v ekonomichnii systemi Ukrainy" [Extractive Institutions in the Economic System of Ukraine]. *Instytutsiinyi rozvytok sotsialno-ekonomichnykh system: natsionalna ekonomika u hlobalnomu seredovyshchi* (2016): 34-37. <http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/4324/1/36ірник-2016.pdf#page=36>
- Pluhina, Yu. A. "Problemy formuvannia natsionalnoi innovatsiinoi systemy v Ukraini" [Problems of Forming a National Innovation System in Ukraine]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, no. 50 (2015): 292-296.
- "The Bloomberg innovation index". *Bloomberg* 2022. <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/most-innovative-countries>
- Zaretska, L. M., and Kulinich, O. A. *Natsionalna ekonomika: oporni konspekt lektsii* [National Economy: Basic Outline of Lectures]. Kharkiv: KhDUKht, 2021.